

Predstavitev knjižice *Poslanstvo krščanskega poslovneža* in pomisleki o slovenskem korporativnem upravljanju

Ko razmišljamo o vrednotah, ki usmerjajo delovanje poslovnih voditeljev ne moremo mimo dejstva, da je na lestvicah, ki ocenjujejo konkurenčnost posameznih držav Slovenija zelo slabo ocenjena prav na področju korporativnega upravljanja. Po oceni mednarodno uglednega švicarskega inštituta IMDzaseda Slovenija med 60 ocenjevanimi državami na področju upravljanja podjetij in na področju odnosov in vrednot v podjetjih predzadnje 59. mesto.

Ideja Papeškega sveta Pravičnost in mir je bila, da oblikujejo besedilo, ki bi lahko poslovnežem služilo kot neke vrste priročnik, s pomočjo katerega bi se lahko poučili kako uskladiti svoje poklicno delovanje z etičnimi normami, ki jih oznanja Katoliška Cerkev. Razmišljanje v uvodnem delu analizira poslovni svet sedanje dobe in izpostavi pozitivne in negativne vidike »znamenj sedanjega časa«: globalizacije, sodobnih komunikacijskih tehnologij, večje financializacije gospodarstva in kulturnih sprememb. Nato predstavi temeljni etični načeli, ki izhajata iz družbenega nauka Cerkve, to je dostojanstvo Bogu-podobne osebe ter prizadevanje za skupno dobro.

V osrednjem delu razmišljanja je predstavljenih šest praktičnih etičnih načel, ki naj bi vodila poslovneža pri njegovem delovanju in so razdeljena v tri tematske skupine:

1. Zadovoljevanje potreb sveta s proizvodnjo in razvojem dobrin in storitev,
2. Organizacija dela na tak način da bo dobro in plodovito ter
3. Ustvarjanje trajnega bogastva in njegova pravična razdelitev.

V zaključnem delu pa se razmišljanje posveti podjetju kot občestvu ljudi in verodostojni osebni drži poslovnega voditelja v tem občestvu.

V dodatku bo poslovnež, ki želi ravnati v skladu z družbenim naukom Cerkve našel trideset vprašanj za izpraševanje vesti o tem koliko živi kot kristjan in v

kolikšni meri se v svojem delovanju drži praktičnih načel ki jih priporoča razmišljanje.

Razmišljanje se najpogosteje sklicuje na tri Cerkvene dokumente:

1. Okrožnico ob stoletnici-Centesimusannus, Janeza Pavla II,
2. Okrožnico Ljubezen v resnici, Benedikta XVI in
3. Kompendij družbenega nauka Cerkve, Papeškega sveta Pravičnost in mir.

V svetu že dolgo časa ni poslovne šole, ki da kaj nase in ki ne bi poučevala o poslovni etiki. Mnoge gospodarske družbe so sprejela svoja interna pravila in standardne etičnega ravnanja. Po velikih finančnih škandalih na prelomu stoletja kot je bil na primer propad veletrgovca z energenti Enrona, so mnoge države dopolnile zakonodajo in okrepile nadzorne ustanove, da bi zmanjšale verjetnost poslovnih goljufij velikih razsežnosti. Posebna pozornost je bila namenjena rednemu poročanju o tveganjih ter zaščiti tistih zaposlenih, ki bi oblastali nadzornike opozorili na nepravilnosti.

Slovenski odziv na poslovne škandale, ki jih je razkrila zadnja globalna finančna kriza in zaradi katerih je slovensko gospodarstvo potonilo globlje kot druga primerljiva gospodarstva v regiji, je bil površinski. Medijsko promovirani strokovnjaki za »etiko« so postali državniki, strukturnih in institucionalnih vzrokov za finančne polome pa se ne razčlenjuje. Jezno in razočarano ljudstvo je bilo potrebno potolažiti z izpostavitvijo nekaterih dejanskih sokrivcev, češ da so bili požrešni in ne-etični in s pripisovanjem krivde političnim strankam, ki so bile v Vladi v času konjunktura, to je takrat ko so še vsi mislili, da bo tranzicijskim poslovnim elitam uspel veliki met, da se iz upravljavcev prelevijo v lastnike.

Da se je v Sloveniji ukoreninila naša, lokalna verzija pajdaškega kapitalizma pred kakršnim svari tudi Razmišljanje o poslanstvu krščanskega poslovneža se omeni le malo kje. Sploh pa je tabu javno govoriti, da je ta naš, slovenski pajdaški kapitalizem vzniknil iz pajdaških povezav, ki so bile v veliki meri vzpostavljene še v času, ko je Slovenija imela socialistični gospodarski sistem, dodatno pa so se utrdile z modelom razdelitvene privatizacije, ki je favorizirala upravljavce podjetji.

Da selektivno javno izpostavljanje ne-etičnih posameznikov ne more pojasniti razkoraka med standardi korporativnega upravljanje, ki so se uveljavili v razvitih tržnih gospodarstvih in prakso v Sloveniji, se lepo vidi že, če motrimo poslovne

kariere padlih angelov slovenskega korporativnega upravljanja: nekdanjih poslovnih voditeljev sistemov Istrabenz, Pivovarna Laško in Mercator. Kako se je gradila njihova moč, kako so s pomočjo svojih mentorjev in političnih podpornikov zajahali medijsko ustvarjeno psihozoo pomembnosti nacionalnega interesa v gospodarstvu in kako so se jih politični botri odrekli, takoj ko se je izkazalo, da jim managerski prevzemi ne bodo uspeli. To niso osamljeni primeri, to je vzorec.

Vrsto dilem na katere opozarja Razmišljanje bi lahko pojasnili z enim vprašanjem: **Ali si poslovnež prizadeva za ustvarjanje dobrin in zagotavljanje storitev, ki služijo posameznikom in skupnemu dobremu, ali pa poskuša svoja pooblastila zlorabiti tako, da zase ali za svojo interesno skupino pridobi rento oziroma čim bolj trajne privilegije?**

Iskalci rent imajo v Sloveniji ponavadi dva izgovora. Prvi je, da tudi drugi to počnejo. Drugi pa, da poskušajo omalovaževati v sodobnih tržnih gospodarstvih uveljavljena merila učinkovitosti. Najbolj omalovaževano merilo je seveda dobiček podjetja in interesi, ki so malovrednemu poslovnežu najbolj napoti, so interesi tistih lastnikov kapitala, ki nimajo političnega vpliva. Ne redko v zagovarjanju lastne neučinkovitosti iskalci rent zlorablajo tudi družbeni nauk Cerkev. Razumljivo je, da Cerkev skrbi za dobiček v podjetju ne postavlja pred varovanje dostojanstva človeške osebe, to pa še ne pomeni, da zavrača zgodovinsko uveljavljena merila učinkovitega upravljanja z viri.

Prvo načelo, ki ga krščanskemu poslovnežu predlaga Papeški svet je nekako samoumevno:

Podjetja naj ustvarjajo dobrine, ki so resnično dobre in storitve, ki resnično služijo ter s tem prispevajo k skupnemu dobremu. Drugo načelo, ki tudi še sodi vtematsko skupinoZadovoljevanje potreb svetapa opozarja poslovneže, da morajo biti pozorni tudi na priložnosti za služenje skupinam ljudi, ki so sicer odrinjene in zanemarjene. Torej jih poziva k solidarnosti.

Po mojem osebnem mnenju Razmišljanje brez potrebe govori slabšalno o špekulantih. Špekulant, ki ne goljufa in ne zavaja, vrši cenovno arbitražo za določeno dobrino v času. Rezultat dela špekulantov je informacija o tržni vrednosti dobrine in če ni zlorab je ta informacija v občo korist.

Papeški svet opozarja da zgolj zadovoljevanje želja potrošnikov ne vodi nujno v blaginjo posameznika in k skupnemu dobremu. Dejavnosti, ki so usmerjene zgolj na zadovoljevanje poželenja vodijo v odvisnost in so družbeno škodljive.

Drugi sklop, ki napotuje poslovneža naj organizira delo na tak način, da bo dobro in plodovito opisuje načelo, da mora podjetje krepiti dostojanstvo človeškega dela ter da morajo podjetja delovati v duhu subsidiarnosti in omogočiti zaposlenim, da samostojno delujejo in prispevajo k izpolnjevanju poslanstva organizacije.

Prav subsidiarnost (to je načelo, da mora višji v hierarhiji zaupati nižjemu, da lahko na svojem nivoju upravlja z vsemi zadevami v skladu s svojimi sposobnostmi) zagotavlja na mikro ravni, da so organizacijske oblike učinkovite saj temeljijo na medsebojnem zaupanju, na makro nivoju pa načelo subsidiarnosti omejuje oblast. Tako globoka vpletenost države v gospodarstvo kot jo imamo v Sloveniji je v očitnem nasprotju z načelom subsidiarnosti.

Tretji sklop načel pa se nanaša na ustvarjanje trajnega bogastva in pravično delitev. Podjetja morajo biti vzor upravljanja z viri; to je kapitalskimi, okoljskimi in človeškimi ter morajo pravično deliti sadove delovanja med vse deležnike: zaposlene, stranke, investitorje, dobavitelje in širšo skupnost.

Gotovo v svetu obstajajo države kjer so zaposleni zaradi neustrezne pogajalske moči prikrajšani. V Sloveniji so najbolj nastradali zaposleni v propadajočih podjetjih, ko so jih oblasti ob sodelovanju uprav pod krinko ohranjanja delovnih mest skoraj žive zakopale v nekonkurenčna, nelikvidna in insolventna podjetja.

V zaključnem razdelku Podjetje kot občestvo Razmišljanje izpostavi pomembni vrednoti poslovneža: praktična modrost (zdrava razsodnost) in pravičnost (dobri odnosi v občestvu). Naši predniki so pogosto molili za zdravo pamet-duhovna praksa, ki bi prišla prav tudi današnjemu poslovnežu.